

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

808. 24	Пулатов Шерзод Аббозович	Межэтнический диалог и переговорные процессы в полиэтничном Казахстане: институциональные практики и политико-правовые основы	3603
809. 25	Сатвалдиев А.Г.	Қазақстандық этносаясатта «жанубий қозғалыс» газетінің алар орны және түрлі кезеңдердегі мемлекеттік саясаттың оның контентіне әсері	3608
810. 26	Токенов А.С.	Социальный капитал и доверие в казахстанском обществе: к вопросу о влиянии этнической структуры	3613
811. 27	Узарова Л.М.	Особенности коммуникации в сфере этномедиации	3617
812. 28	Урстенова Д.Д.	30 лет АНК: новые возможности народной дипломатии	3622
813. 29	Хмелевский В.А.	Межкультурное многообразие и общая историческая память В республике Казахстан	3627
814. 30	Чжан Цзинкай	«Цветные революции» в эпоху интернета (особенности противостояния в странах СНГ)	3630

6 – СЕКЦИЯ
ФИЛОЛОГИЯНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЛОЛОГИИ

**6.1 ҰЛТТЫҚ ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ ЖАҢА ҮРДІСТЕРІ МЕН ДАМУ БАҒЫТТАРЫ
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ**

815.	Абдулла А. К.	Абай мұрасындағы сакралды ұғымдар	3610
816.	Алаудин Н. Ә.	Нәзира Бердалы поэзиясындағы фольклорлық үрдістер	3614
817.	Амантай Н., Қапсихқызы Д.	«Ескендір» поэмасындағы уақыт пен мәңгілік мәселесі: Абайдың философиялық концепциялары	3618
818.	Ахметбекова Т. У.	Б.Майлин мен А.Чехов әңгімелеріндегі сарказм	3622
819.	Байдуллаева Ж.К.	Қазіргі қазақ прозасындағы мистика жанры	3626
820.	Ғалымжанова З. Т.	Мемуарлық романдардағы тәрбие құндылығы	3629
821.	Дәуренбек А. Ж.	Тұрсын Жұртбайдың «Бесіңді түзе!..» еңбегі: Мұхтар Әуезовтің шығармашылық тағдыры және көркемдік шындық	3632
822.	Ергеш А. М.	Қабдыкәрім Ыдырысов поэзиясындағы интертекст және оның поэтикалық мәні	3638
823.	Еркін А.	«Телқоңыр» және ұлттық болмыс	3641
824.	Жакупова С.С.	XX ғасыр басындағы қазақ әдебиетіндегі ескілікті сынау тенденциясы: Ш.Торайғыровтың «Базарбай молдаға» өлеңі	3644
825.	Жақсыбаева Н. Ж.	Білім берудегі жаңа технологияның тиімділігі	3645
826.	Төребаева А.О.	Жүрсін Ерман арнау өлеңдерінің көркемдік ерекшелігі	3650
827.	Тұрсын Қ. А.	Бейсембай Кенжебаев – аудармашы	3656
828.	Сұлтанбек Ә.	Орыс тілді қазақ жастарының сөз сапасы: түйіткілдер мен шешімдер	3659
829.	Қажетерова Ш. С.	Еркін өлеңдердегі көлеңке образы	3664
830.	Қуанышбаева Н.А.	Тайыр Жомартбаев шығармашылығындағы балалар әдебиетінің көркемдік-жанрлық сипаты және алаш кезеңіндегі білім беру ісіне ықпалы	3669
831.	Құлшар Б. М.	Сатирадағы есімдер жүйесі және олардың эстетикалық-семантикалық жүктемесі	3673
832.	Махмутова А. Қ.	Абай Құнанбайұлының қара сөздері және ұлттық әдебиеттанудың жаңа үрдістері: білім және руханият	3676
833.	Молдахан Е. М.	Tiktok, Instagram секілді әлеуметтік желілерді әдеби білім беруде қолдану тәсілдері	3679
834.	Томабаева А. Ғ.	Шәкәрім мен Қожа Хафиздің философиялық үндестігі	3683
835.	Түсіпбек М. К.	Мұхтар Әуезов пен Оноре де Бальзак шығармаларындағы сыншыл реализм	3688

		принциптері туралы	
836.	Сайфуллаева Б. Б.	Орта ғасыр түркі ойшылдарының мұрасы мен Абай шығармаларындағы көркемдік дәстүр сабақтастығы	3692
837.	Шагирова Д. Р.	Көлеңке архетипінің көркем трансформациясы: Достоевскийдің «Сыңар» повесі мен Төлен Әбдіктің «Парасат майданы» негізінде	3696

**6.2 ҚАЗАҚ ТІЛ БІЛІМІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ**

838.	Абденкул Д.С.	Үйлену салт өлеңдеріндегі лингвотанымдық сипат	3700
839.	Абдрахман А.Е.	«Ер Төстік» жырындағы ең басты гендерлік көріністер мен символдар	3704
840.	Амирова А.Б.	Мақал-мәтелдер әлеміндегі билік пен гендер: қазақ және ағылшын паремияларының салыстырмалы талдауы	3708
841.	Анарбекова А.Б.	Оқушылар сөйлеу тіліндегі терминдер қолданысы	3715
842.	Бөгетбаева А.Т.	Жаһанданудың мәдени таптаурындардың қалыптасуына әсері	3719
843.	Дәулетші Д.Р.	Жалпықолданыстағы сөздерді термин ретінде қолдануда жарыспалылық мәселесі (ақпараттық технологиялар саласы бойынша)	3723
844.	Ермекқызы А.	Интернет лексиканың қолданысы	3726
845.	Жаныбекқызы Б.	Ұлттық фильмдердегі тілдік ерекшеліктер және әсерлеуші құралдар (көркемдегіш құралдар)	3730
846.	Жарылхасын Б.Қ.	Мұхтар Мағауин шығармашылығындағы фразеологизмдердің мәні	3733
847.	Қуандықова И.Р.	Кірме сөздер: игерілуі және электронды коммуникация ортасындағы қолданысы	3736
848.	Қайыркен А.О.	Корпустық лингвистика: қазақ тілін оқытудағы инновациялық бағыт	3743
849.	Қанатқызы А.	Зейнолла Шүкіровтың шығармаларындағы кейіпкер тілі мен стилі	3747
850.	Қуаныш Ә.	Methodology for the development of students' emotional competence in the lesson of the kazakh language	3751
851.	Қыдырбай Н.А.	Қазақ тіліндегі жаңа сөздер мен терминдердің пайда болуы және оларды қалыптастыру мәселелері	3755
852.	Мадиярова Д.М.	Жастар тіліне әлеуметтік желінің әсері	3759
853.	Меліс А.Б.	«Жер-Ана» ұғымының мағыналық ерекшеліктері	3762
854.	Муратбаева Ж.К.	Қазіргі қазақ киносындағы тілдік ерекшеліктер (комедия жанры негізінде: «Таптым-ау сені»)	3766

855.	Муратова М.	І.Жансүгіровтің «Құлагер» поэмасындағы мінез-құлық метафоралары	3769
856.	Мұхтарова Ф.С.	Қазақ және қырғыз тілдеріндегі тағамға қатысты этнофразеологизмдер	3772
857.	Нугман А.А.	Фразеологизмдердің лингво-мәдени өрісі	3775
858.	Онгарбаева А.О.	Қазақ және өзбек фразеологизмдеріндегі киелі сандардың ортақ белгілері	3777
859.	Оразалина А.А.	К.Оразалиннің тілдік тұлғасын тану мәселесі	3781
860.	Оралбай А.О.	Қазақ тілін әлеуметтік желілерге танымал ету үшін контент стратегиялары	3785
861.	Оспан М.Ж.	Қазақ халқының мақал-мәтелдеріндегі «Бақыт» концептісі	3790
862.	Өркенқызы А.	Постмодернистік мәтіннің байласымы мен тұтасымын барлау	3794
863.	Рзалиева Р.Ж.	Ғаламтордағы тұлғаны тілдік кемсіту: себебі мен салдары	3798
864.	Сәбитқызы Б.	Жанат Әскербекқызының шығармашылығындағы концептуалды метафора	3802
865.	Түйлебаева Қ.Б.	Хаос және контекст	3805
866.	Тұранов Ы.Ә.	Әлихан Бөкейханов шығармаларындағы антропонимдердің психолингвистикалық сипаты	3809
867.	Уәлібек А.А. Беласар І.Қ.	Қазақ фразеологизмдерінің гендерлік аспектісі	3812
868.	Ұланова Е.Д.	Т.Әбдікәкімовтің «Ажал даласындағы тас» өлеңіндегі сөздердің қолданылуының математикалық жиілігі	3816
869.	Халмурат Е.С.	Mangurtism – future tragedy	3819
870.	Шиктыбаева А.	Жасанды интеллект арқылы өтірік өлеңдер құрастыру	3821

6.3 ОРЫС ТІЛІ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ КОММУНИКАЦИЯ РУССКИЙ ЯЗЫК И МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ

871.	Абдикадырова А.М., Аманжол А.Е., Беккалиқызы А.	Слово <i>хайп</i> и его производные	3825
872.	Амангелді А.Ж.	Слова-паразиты в речи современной молодежи	3828
873.	Аманшаева И.С., Мәлікова А.Н.	Слово прикол и его производные в молодежном сленге (на материале НКРЯ)	3832
874.	Дудко В.Н.	Языковые средства как механизм воздействия	3836
875.	Елубаева К.К.	Устойчивое выражение "24/7" в современной речи: аспекты значения	3841
876.	Жарлықасым Ж.К.	Синтаксические модели новостных заголовков в интернет-СМИ Казахстана	3844

877.	Жумабаева А.Б.	Лексикографический анализ лексемы «упрямство» в русском и казахском языках	3850
878.	Кеңес Н.С.	Жизненное кредо молодёжи Казахстана: лингвоаксиологический аспект	3853
879.	Қалихан А.А.	Специфика молодежной инвективной лексики (на материале соцсетей Tik Tok, Telegram)	3856
880.	Мазуркина У.А.	Фонетическая интерференция при обучении русскому языку как иностранному китайских студентов	3859
881.	МаксUTOва Д.Г.	Научная VS народная этимология объектов Астаны (по материалам уличных интервью инстагида Мити Байназарова)	3862
882.	Серикова Д.М.	Специфика обучения аудированию в 9 классе	3865

**6.4 ОРЫС ӘДЕБИЕТІ: КӨРКЕМ МӘТІНДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ТҮСІНДІРУ
РУССКАЯ ЛИТЕРАТУРА: АНАЛИЗ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ
ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА**

883.	Абдрахманова Э.	Bakhyt Kairbekov: the problems of creativity	3869
884.	Ерболат Д.	Фольклор как мотивообразующий элемент в повести З. Наурызбай и Л. Калаус «Приключения Бату и его друзей»	3870
885.	Ибраимова С.	Мотив самопожертвования в прозе Л. Улицкой	3874
886.	Кенжетай Б.	Фольклорные образы и мотивы в цикле «Кудыкины горы» Н. Черновой	3876
887.	Курмангалиева Г.	Метафора «необретенный рай» в романе Бахыта Кенжеева «Младший брат»	3879
888.	Мухамадиева К.	Особенности реализации категории «автора» и «скриптора» в романе Т. Толстой «Кысь»	3881
889.	Надирхан В.	Быт и нравы русского поместного дворянства в изображении Н.И. Новикова, Д.И. Фонвизина, А.Н. Радищева	3884
890.	Онгар А.	Символика круга в романе «Круг пепла» Д. Накипова	3888
891.	Оразалина А.	Литературное наследие Рымгали Нургали: социальные и философские аспекты в произведениях писателя	3891
892.	Өсербайұлы С.	Қазақ романының қалыптасу кезеңдері және дамуы	3893
893.	Сарсенбай М.	Концепция детства в литературе: культурный и философский контексты	3897
894.	Сералимова С.	Исторический контекст и культурные традиции в творчестве тюркоязычных писателей	3900
895.	Тахауикызы Ж.	Тема Древнего Новгорода в исторических и художественных произведениях Н.М. Карамзина	3903
896.	Турабекова И.	Образ современной российской женщины в произведениях Дарьи Донцовой	3907

897.	Цындра А.	Фольклорно-мифологический контекст образа ведьмы в повести Н.В. Гоголя «Майская ночь, или Утопленница»	3912
------	-----------	--	------

6.5 АУДАРМА ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘСЕЛЕЛЕРІ

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА И МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

898.	Айтбаева А.М.	Особенности аудиовизуального перевода на примере фильма «Inception»	3918
899.	Акимбекова К.Ж.	Прагматический аспект перевода рассказов Оскара Уайльда	3920
900.	Алпамыс Т.М.	Intercultural Features of Modality Expression in English and Kazakh: Translation Challenges	3922
901.	Амангелдиева А.М.	Қазақ және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдегі кейбір соматизмдер аудармасы	3926
902.	Әбдірахман А.Қ.	Аудиовизуалды аудармада реалияларды беру ерекшеліктері	3928
903.	Бектлеуова А.С.	Тіл және әдеп: ұлттық ерекшеліктер мен аудармадағы ұстанымдар	3931
904.	Бультенова Д.Т.	Culinaryonyms as culturally marked lexis: issues of equivalence in translation from Kazakh into English	3933
905.	Дулатова А.А., Кадырова Р.Р.	Ағылшын және қазақ тілдеріндегі фразеологизмдер мен мақал мәтелдердің ұқсастықтары мен айырмашылығы	3937
906.	Елибаева А.Т.	Лингвокультурные трансформации в аудиовизуальном переводе: анализ русской локализации фильма «Веном»	3941
907.	Жексемби Д.Д.	Аудармада қолданылатын цифрлық технологиялардың жетістіктері	3945
908.	Каткенова З.Д.	Childbirth celebration in Kazakh and English cultures	3950
909.	Қыдырбай Г.З.	Орта мектептерде ағылшын грамматикасын оқытуда коммуникативті әдістерді қолдану	3953
910.	Матыгулова А.Н.	Translation of documentary novels	3956
911.	Нығметулла К.Б.	Көркем әдебиет стилінің аудармасы: жасанды интеллект, машиналық аударма мен адам аудармасының салыстырмалы талдауы (Эрнест Хемингуэйдің «Килиманджаро – қарлы тау» әңгімесінің негізінде)	3959
912.	Райнбекова А.К.	«Жеті» санының ағылшын, орыс және қазақ тілдеріндегі фразеологиялық бірліктер мен аудармадағы көрінісі	3962
913.	Сейткенов К.Б.	Көркем мәтін тілі прагматикасын жеткізуде тіркесті бірліктердің аударылу ерекшеліктері	3966
914.	Сүндетова А.Н.	«Жаңбыр» концептісінің тілдік-танымдық сипаты және тіларалық берілуі (Э.Хемингуэйдің «Қош бол, майдан!» романы негізінде)	3972
915.	Утеулиева А.А.	Lexical-semantic types of non-verbal means and their translation	3978

**6.6 ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНОСТРАННОЙ ФИЛОЛОГИИ**

916.	Айдарбекқызы М. Ермекқызы А.	Тілдердің жойылу қауіпі және қайта жаңғырту мүмкіндіктері	3983
917.	Асатова К.Т.	Semantic and Pragmatic Aspects of Anglicisms in Modern Kazakh	3986
918.	Аслялиева А.Ж.	Frequency and Functional-Semantic Analysis of Color-Denoting Adjectives in George Orwell's "Animal Farm"	3990
919.	Ахметбек Д.А.	Axiological characteristics of the biography of a virtual character	3996
920.	Байсұлтан А. Н.	Ағылшын көркем әдебиетіндегі бейвербалды қарым-қатынастың рөлі	3999
921.	Донбаева А. А.	Использование аутентичных текстовых материалов при обучении чтению в целях повышения мотивации к изучению иностранного языка	4003
922.	Жунусова А. К.	Ағылшын әдебиетіндегі «адамның оң мінезі» лексика-семантикалық өрісінің құрылымы	4008
923.	Кенесбаев А. С.	The language game in modern internet communication	4013
924.	Кенжебай А.Т.	Сравнение языка рекламы в английском и казахском языках	4015
925.	Сабилова Ж.Б.	Репрезентация концепта "семья" в англо-, казахоязычных публицистических дискурсах начала XXI века	4018
926.	Сериккалиева А. Ж.	Образность публицистического дискурса в новогодних речах: сравнительный анализ выступлений президента Казахстана и короля Великобритании	4020
927.	Тлемисова Ж. М.	Semantic analysis of the linguistic changes driven by generation Z's neologisms	4023
928.	Турсынбетова А. Н.	Балалар тіліндегі инновациялар мен олардың сөзжасамдық ерекшеліктері	4027
929.	Ундимисова А.Ж.	Английские пословицы и поговорки: их значение, употребление и русские эквиваленты	4030
930.	Хасенов И. Танабаев Т.	A brief overview of the origins and formation of the basic terms of electricity in English and Kazakh languages	4031
931.	Шандер Д.	The English language acquisition: why are you still unable to speak it?	4034

**6.7 ҚЫТАЙ ФИЛОЛОГИЯСЫ МЕН ЛЕКСИКОЛОГИЯСЫ: ЖАҢА
БАҒЫТТАР МЕН ӘДІСНАМАЛАР
КИТАЙСКАЯ ФИЛОЛОГИЯ И ЛЕКСИКОЛОГИЯ: НОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ
И МЕТОДОЛОГИИ**

932.	Абдуллина А.Р.	Тіл мен мәдениеттің өзара байланысы және аудармадағы рөлі	4039
933.	Абдуразакова М. Д.	Ресми іс-қағаздардағы тұрақты тіркестер мен клишелердің аудару тәсілдері (қытай және	4043

		қазақ тілдерінің іскерлік құжаттары негізінде)	
934.	Асқар Н.	Лю Цысиннің “Үш Ғалам” (三体) ғылыми-фантастикалық роман трилогиясының стилистикалық ерекшеліктері	4046
935.	Дюсупжанова Ж.М.	Қытай фильмдерін қазақ тіліне аударудың ең танымал түрлері мен кең таралған әдістері	4049
936.	Кабышева А.Д.	Медициналық терминдерді қытай тілінен қазақ тіліне аудару мәселелері	4054
937.	Күшәнбек М.	Бақ-тағы қытай фразеологизмдерінің қазақ тіліне аударылу ерекшеліктері	4060
938.	Қалекенова Ж.Қ.	Мәдени революция кезеңіндегі әдебиеттің даму көрінісі	4065
939.	Майбас Ә.Т.	Қытай тілін шет тілі ретінде оқытудың бастауыш сатысындағы құрмалас сөйлемдердегі жалғаулықтардың оқыту мәселесі	4068
940.	Мамедова Р.В.	Сравнительный анализ китайских и казахских пословиц и фразеологизмов	4071
941.	Маметова А.М.	Медицина саласындағы кәсіби мәтіндерге лингвистикалық талдау	4076
942.	Мылтықбай Ж.А.	Қытай ауызекі сөйлеу стилінің қолдану аясы	4080
943.	Намазова Ж.Т.	Жасанды интеллект негізіндегі қытай тілін оқу: мүмкіндіктер мен шектеулер	4085
944.	Нұрлан Е.	Цянь Чжуншудың “Қоршалған қамал” романының көркемдік ерекшеліктері мен кейіпкерлер образы	4088
945.	Нұртай А.	«Өмір мен өлім мені қажытады» романында реинкарнация арқылы әлеуметтік жіктелуді бейнелеу	4093
946.	Сейлова А.А.	Влияние политической и культурной ситуации в Китае в период Тан на литературу	4097

**МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS**

**СЕКЦИЯ 7. ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ
ECONOMIC SCIENCES**

**Подсекция 7.1 ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІ**

**ОТКРЫТОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ И ЕЕ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
БЕЗОПАСНОСТЬ**

OPENNESS OF THE NATIONAL ECONOMY AND ITS ECONOMIC SECURITY

947.	Асылбаева Ж.Е.	Цифровизация в жилищном строительстве: преимущества и перспективы	4100
948.	Аудан Д.Т.	Өнеркәсіп кәсіпорының тұрақты дамуының	4103

Қорыта айтқанда қытай тілінің ауызекі сөйлеу стилі – лингвистикалық, мәдени және әлеуметтік элементтердің өзара әрекеттесуін көрсететін ерекше тілдік құбылыс. Оның бай сөздік қоры, идиомалық тіркестері және әртүрлі фонетикалық ерекшеліктері Қытайдың тарихи және мәдени мұрасын бейнелейтін өзіндік коммуникациялық жүйені қалыптастырады. Жоғары контекстуалдылық, ым-ишаралар мен сыпайылықтың түрлі деңгейлері қытай тілінің ауызекі сөйлеу мәнерін күрделендіреді, сондықтан бұл ерекшеліктерді түсіну мағыналы әрі дұрыс қарым-қатынас жасау үшін маңызды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. 宋婧婧. 现代汉语口语体风格研究. // 语言科学. – 2019 : 45-52.
2. 李旭. 汉语口语体的语用功能. // 汉语学习. – 2020 (03): 72-79
3. 孙毅. 口语体与文学创作. // 文学评论. – 2017 (02): 112-118
4. 赵元任. 口语体风格与社会变迁. // 社会发展研究. – 2021: 39-43
5. 王力. 口语体在新闻报道中的应用. // 新闻与传播研究. – 2018: 9-16

ӘОЖ 811.581

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ НЕГІЗІНДЕГІ ҚЫТАЙ ТІЛІН ОҚУ: МҮМКІНДІКТЕР МЕН ШЕКТЕУЛЕР

Намазова Жадира

zhadyra.namazova.050702@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ 7М02311 – «Шетел филологиясы: қытай тілі»
білім беру бағдарламасының 1-курс магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – PhD, доцент м.а. А.У. Исаев

Соңғы жылдары қытай тілін үйренуге деген қызығушылық қарқынды өсуде. Әлемдегі ең қиын тілдердің бірі болғандықтан, ол мыңдаған таңбаларды есте сақтау, тондық жүйені меңгеру және мәдени ерекшеліктерді қоса алғанда оқуға ерекше көзқарасты қажет етеді. Заманауи технологиялар, әсіресе жасанды интеллект бұл процесті айтарлықтай жеңілдететін жаңа құралдарды ұсынады. Жасанды интеллект өмірдің көптеген салаларына, соның ішінде заман талабына сай білім беру саласына белсенді түрде енгізіліп, шет тілдерін тиімді үйренуге жаңа мүмкіндіктер ашуда. Қытай тілін оқытуда тондық фонетика, күрделі жазу жүйесі мен бай мәдени дәстүрді ескере отырып, жасанды интеллектті қолдану мамандар арасында ерекше қызығушылық тудырып жатыр. Бұл мақалада қытай тілін үйренуге арналған интерактивті және бейімделген білім беру бағдарламаларын жасауға көмектесетін жасанды интеллект негізіндегі тәсілдер мен технологиялар, олардың білім саласындағы ықпалы мен шектеулері талқыланады.

Жасанды интеллект қытай тілін үйренуді тиімді ғана емес, қызықты да нәтижелі ете алатын инновациялық тәсілдер мен құралдарды ұсына отырып, білім беруде жаңа дәуірді бастайды. Жасанды интеллект жүйелері адамдардың жетістіктері, қателіктері мен ақпаратты қабылдау ерекшеліктерін талдай отырып, қажеттіліктеріне сәйкес келетін жекелендірілген оқу жоспарын жасай алады. Жүйе оқудың оңтайлы қарқынын, жаттығулардың күрделілігін және материалдар түрін талдап, жаңа білім мен дағдыларды тезірек меңгеруге көмектеседі. Жасанды интеллект платформалары тіл үйренуді қиын да жалықтыратын процесс емес, қызықты ізденіске айналдыратын ойындарды, виртуалды диалогтарды, қызықты VR/AR қондырғыларын ұсынады.

Оның белгілі жүйелері арқылы тіл үйренушілердің сөйлеу дағдыларын жетілдіріп, тілдік кедергіден арылуға ықпалын тигізеді. Олар адамдардың белгілі бір тілде сөйлеп, интонация мен дыбыстарын жақсартуға көмектеседі. Бірақ жасанды интеллект ойнатып, үйретіп қана қоймай, тіл үйренушілердің мотивациясын төмендететін тапсырмаларды олардың қажеттіліктеріне сәйкес орындап бере алады. Сонымен қатар жасанды интеллект жазбаша жұмыстарды автоматты түрде тексеріп, белгілі бір жаттығуларды реттестіріп, тіпті мәтіндерді көрсетілген ережеге сай аударып алады. Бұл уақытты үнемдеп, уақыттың көп бөлігі тілді игеруге жұмсалуды, қытай тілін үйренуді әлемнің кез келген жеріндегі адамдарға қолжетімді болуын қамтамасыз етеді [1].

Бүгінгі таңда қытай тілін үйренуді тиімдірек, қызықты да қолжетімді ете алатын көптеген жасанды интеллект технологиялары бар:

Тіл үйрену қолданбалары: Duolingo, Memrise, HelloChinese, Beelinguapp, Mondly, LingoDeer және тағы да басқалары. Бұл танымал қолданбалар оқуды жекелендіру, білім мен мақсаттарға сәйкес келетін жаттығулар мен материалдарды таңдау мен геймификация, интерактивті және қызықты қытай тілі сабақтарын жасау үшін жасанды интеллект алгоритмдерін қолданады.

Онлайн оқыту платформалары: Yoyo Chinese, ChinesePod, iTalki, Chinese Grammar Wiki, The Chairman's Bao, SpeechTube. Бұл платформалар қытай тілін жетілдіруге көмектесетін онлайн курстардың, ана тілінде сөйлейтіндермен сабақтардың және басқа ресурстардың кең ауқымын ұсынып, жекелендірілген оқу материалдарын жасау мен үлгерімді бағалау үшін жасанды интеллект жүйелері қолданады [2].

Сөздік қор мен сөйлеу дағдысын дамытатын құралдар: Pleco, Baidu Translate, HelloTalk, iFlytek, Sogou Translate. Әр құралдың мүмкіншіліктеріне тоқталар болсақ, Pleco қытай тілін үйренуге арналған ең танымал мобильді сөздіктердің бірі. Офлайн режимін қолдайды, көптеген мамандандырылған сөздерді, сөздердің қолданыс аясын, қолжазба енгізу жүйесін, иероглифті талдау функциясын қамтиды. Baidu Translate күрделі иероглифтер мен техникалық мәтіндер жағдайында қытай тілінен және қытай тіліне дәлірек аударманы ұсынады. Дауыстық және көрнекі аударманы, нақты уақыттағы чат функциясын ұсынады. HelloTalk арқылы тіл үйренушілер қытай тілін жетік білетін адамдармен сөйлесіп, текст және аудио жазбалар жіберіп, қажет жағдайда түзетулер алып, сөйлеу дағдыларын жетілдіре алады. iFlytek тіл үйренушілердің сөзді дұрыс айту, сөзді дұрыс қолдану мен интонациясына мән беріп, тілдік жетілуін қамтамасыз етеді. Sogou Translate Baidu Translate негізінде жұмыс жасайды. Бірақ Baidu Translate қосымшасына қарағанда арнайы мәтіндердің дәлірек аудармаларын қамтамасыз етеді. Сонымен қатар дауыстық және визуалды аударманы қолдайды [3].

Чат-боттар мен виртуалды көмекшілер: Xiaoice, Baidu Duer, ChineseSkill, Glossika, Lingodeer AI, ChatGPT және тағы да басқалары. Осылар сынды жасанды интеллект технологияларының интерактивті сипаты тіл үйренуге динамикалық және қызықтырарлық элемент қосады. Қытай тілін үйренудің дәстүрлі әдістері жиі есте сақтауды және қайталанылатын жаттығуларды қамтығандықтан, бұл мотивацияның жоғалуына алып келуі мүмкін. Ал керісінше, жасанды интеллект негізінде жасалған құралдар оқушыларға тілдік дағдыларын анағұрлым қызықты етіп жаттықтыру үшін интерактивті сөйлесу платформасын ұсынады. Сұхбат симуляциясы мен нақты уақыттағы кері байланыс арқылы пайдаланушылар тыңдау мен сөйлеу дағдыларын дамытады және қытай тілін практикалық контексттерде қолдануға сенімділігін арттырады. Жасанды интеллекттің интерактивті сипаты оқу процесін қызықты етіп қана қоймай, сонымен қатар өмірдегі жағдайларда қолдануға көмектеседі [4]. ЖИ технологиясын қытай тілін үйренуге біріктіру арқылы студенттер мен ересектер өздерінің оқу тәжірибесін үздіксіз жетілдіруге және еркін сөйлеуге ықпал ететін динамикалық және еліктіретін саяхатқа айналдыра алады. Тіл дағдыларын жетілдірумен қатар аталмыш көмекші құралдар пайдаланушыларға жекелендірілген және бейімделген оқыту тәжірибесін ұсынады. Пайдаланушының өзара әрекеттесуі мен кері байланысын талдау арқылы жасанды интеллект алгоритмдері тіл сабақтары мен жаттығу

сессияларын әрбір пайдаланушының жеке оқу қажеттіліктері мен қалауларына қарай бейімделе алады. Бұл жекелендіру деңгейі тіл үйренушілердің қиыншылыққа ұшырауы мүмкін салаларда мақсатты қолдау алуын қамтамасыз етеді және оларды дағдылар деңгейіне сәйкес қарқынмен жақсартуға ынталандырады. Аталмыш көмекші құралдар пайдаланушының бұрынғы өзара әрекеттесуі негізінде арнайы грамматикалық ережелерге, сөздік тақырыптарына немесе әрі қарай тәжірибені қажет ететін әңгіме тақырыптарына назар аудара отырып, тіл жаттығуларын дайындап береді. Тіл үйренуге арналған бұл бейімделу тәсілі қытай тілін үйренудің тиімділігін арттырып қана қоймайды, сонымен қатар пайдаланушылар үшін табысты және нәтижелі сезім тудырады, өйткені олар уақыт өте келе тілдік дағдыларының айтарлықтай жақсарғанын байқайды. Жекелендірілген оқыту үшін жасанды интеллект күшін пайдалану арқылы адамдар өздерінің әлеуетін барынша арттырып, оқу процесін жеделдете алады [5].

Қазіргі таңда Қазақстанда ChatGPT қолданушыларының ауқымы артуда. Көптеген білім алушылардың көмекші құралы болып табылатын ChatGPT-де көптеген функциялар орнатылған. Қытай тілін үйренудегі мүмкіндіктері сан алуан. Оның көмегімен белсенді сөздік қорды жинақтап, тіркестерді таңдап, сөйлемдер құрай алуға болады. Сонымен қатар нейрондық желінің мүмкіндіктері сөздікпен интерактивті және контекстік түрде жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Тілдік білімді кеңейту үшін карточкалар жасап, сөйлемдерде жаңа лексиканы қолданып жаттығуға болады. Грамматикалық дағдыларды жақсарту үшін ChatGPT грамматика түзету құралын пайдалануға болады. Сөйлем құрылымын өзгертуге машықтанып, сөйлеу дәлдігін жақсарту үшін кері байланыс сұрауға болады. Және де дұрыс пайдаланылмаған грамматикалық ережелердің түсініктемесін алуға болады. Одан бөлек, ChatGPT-мен жазысу арқылы қытай тілі мен қытай мәдениетін түсінуді тереңдету үшін тағамдар, тарих пен дәстүрлер сияқты тақырыптарды талқылап, қытай мәдениетін зерттеуге болады.

Бұл технологиялардан басқа жасанды интеллект бейімделген оқыту, виртуалды және толықтырылған шындық пен геймификация сияқты оқытудың жаңа әдістерін әзірлеу үшін де қолданылады. Бұл әдістер қытай тілін үйренуді қызықты, тиімді және барлық жастағы мен дағдылар деңгейіндегі адамдар үшін қолжетімді етеді [6].

Қытай тілін үйренуде жасанды интеллект қолдану қарқынды даму сатысында және болашақта бұдан да инновациялық және тиімді технологияларды күтуге болады, бірақ оның кей шектеулері бар.

Жасанды интеллект контексті шектеулі түсінуі мүмкін. Біріншіден, идиомаларды, контексті және мәдени салаларды түсіндіруде қателіктер жіберуі мүмкін. Себебі қытай тілі сөзбе-сөз аударылмайтын жиынтық иероглифтерге бай. Екіншіден, жасанды интеллект сөйлеуді синтездей алғанымен, ол қытай тілінде маңызды болып табылатын тональдық айырмашылықтарды әрдайым жақсы жеткізе бермейді, тіпті оны анықтай алмай қалуы мүмкін. Үшіншіден, қытай тіліне және қытай тілінен күрделі мәтіндерге аударма жасағанда бұрыс аударуы мүмкін. Қытай грамматикасы еуропалық тілдерден айтарлықтай ерекшелінеді, ал алгоритмдер әрқашан мағынаны дұрыс жеткізе бермейді. Төртіншіден, шектеулі интерактивті байланыс орын алады. Себебі жасанды интеллект диалогты қолдай алады, дегенмен бұл шынайы әңгімелесудей болмайды. Әңгімелесу барысында қолданылатын эмоция, интонация мен ымышара жасанды интеллектте жетілмеген. Бесіншіден, жазбаша жұмысты шектеулі тексере алады. Жалпы, грамматикалық және емле қателіктерін тексере алғанмен, стиль мен логика маңызды болып табылатын эссе немесе коркем әдебиет сияқты қытай тіліндегі күрделі жазба жұмыстарын бағалауда қабілеті әлсіз [7].

Қорыта келе, жасанды интеллект- бастапқы кезеңдерде қытай тілін үйренуге арналған қуатты құрал, бірақ мәдениетті, идиомаларды және шынайы өмірдегі өзара әрекеттесуді терең түсіну үшін ол әлі де ана тілінде сөйлейтіндер мен тәжірибелі мұғалімдерді алмастыра алмайды.

Қытай тілін үйренуде жасанды интеллектті пайдалану студенттерге жаңа көкжиектер ашады. Интерактивті чат-боттар, автоматтандырылған аудармашылар, сөзді тану қолданбалары және жекелендірілген оқыту алгоритмдері оқуды қол жетімді, ыңғайлы және тиімді етеді. ЖИ арқасында иероглифтерді есте сақтауды тездетіп, айтылымды жақсартып, сөздік қорды кеңейтуге болады.

Дегенмен, айқын артықшылықтарға қарамастан, ЖИ шектеулері бар. Ол контекст пен мәдени нюанстарды әрдайым дәл жеткізе бермейді, күрделі грамматикалық қателерді түзету қиынға соғады және ана тілінде сөйлейтіндермен тірі қарым-қатынасты толығымен алмастыра алмайды. Сонымен қатар, технология тәжірибелі мұғалімдер сияқты жеке оқыту стильдеріне әлі бейімделе алмайды.

Сондықтан қытай тілін үйренудің оңтайлы тәсілі - ЖИ құралдарын дәстүрлі оқыту әдістерімен біріктіру. Жасанды интеллект тілді меңгеру жолында құнды көмекші болуы мүмкін, бірақ түпкілікті табыс коммуникация тәжірибесіне, мәдени білім алу мен тілдік ортаға енуді қамтитын кешенді тәсілге байланысты болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Сергеев Н. Е. Применение искусственного интеллекта в образовании: проблемы и перспективы // Информатика и образование. – 2020. – №. 4(313). – 10 с.
2. 李开复, 王允刚. 人工智能: 美国、中国与世界. - 北京: 文化发展出版社, 2017.
3. 赵军, 张家华. 谷歌翻译器与百度翻译器的对比分析. // 科技翻译. -2020.
4. European Commission. Coordinated Plan on Artificial Intelligence / European Commission. – Brussels: European Commission, 2018.
5. 赵琳 · 刘悦. 人工智能专业外语培训模式研究. // 外语世界. - 2020.
6. <https://www.axios.com/2024/11/30/chatgpt-open-ai-health-education-relationships>
7. Филиппенко А. С., Игнатъев А. А. Проблемы объясненности и интерпретируемости систем искусственного интеллекта. // Информационные технологии и вычислительные системы. – 2020. – № 2. – 85 с.

ӘОЖ 821.581

ЦЯНЬ ЧЖУНШУДЫҢ «ҚОРШАЛҒАН ҚАМАЛ» РОМАНЫНЫҢ КӨРКЕМДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН КЕЙІПКЕРЛЕР ОБРАЗЫ

Нұрлан Ердос

1607866373@qq.com

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ 7М02311 – «Шетел филологиясы: қытай тілі»
білім беру бағдарламасының 2-курс магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – ф.ғ.к., доцент м.а., Г. Ахметбек

«Қоршалған қамал» – Цянь Чжуншудың жалғыз толықметражды романы, ол Қытайда да, шетелде де кеңінен танылып, жоғары бағаға ие болды. Шығарма бас кейіпкер Фан Хунцзянның шетелде білім алып, елге оралғаннан кейінгі мансап пен махаббаттағы сәтсіздіктерін баяндайды. Ол бірнеше рет өмірлік қиындықтарға тап болып, ақыры өзі сүймейтін адаммен некелесіп, кәсіби өмірінде де үлкен жетістіктерге жете алмай, «қоршалған қамал» тәрізді тұйық өмір кешеді.

Роман Фан Хунцзянның өмір жолын сипаттау арқылы XX ғасырдың 1930-1940 жылдарындағы қытай интеллигенциясының рухани келбетін көрсетеді, сонымен қатар автордың